

Protokoll

Fra møte i faggruppen for ernæring, dietetiske produkter, ny mat og allergi

Dato: 21.01.21 kl 9.00-12.00

Sted: Teams

Møteleder: Tor A. Strand.

Deltakere

Fra Faggruppen for ernæring, dietetiske produkter, ny mat og allergi: Lene Frost Andersen, Lisbeth Dahl, Sigrun Henjum, Kristin Holvik, Martinus Løvik, Christine L. Parr, Tonje H. Stea, Tor A. Strand (leder) og Stine M. Ulven.

Fra sekretariatet til VKM: Inger Therese Lillegaard, Jostein Starrfelt, Elin Thingnæs Lid (under pkt 3 på dagsorden) og Bente Mangschou (ref).

Observatører fra Mattilsynet og Helsedirektoratet: Anne Bueso og Rønnaug Aarflot Fagerli (begge under pkt 1-5 på dagsorden), Anniken Owren Aarum (under pkt 6 på dagsorden) og Ole Berg.

Meldt fravær: Sigrun Henjum.

1. Velkommen, fravær, habilitet og godtgjøring

Sekretariatet ønsket velkommen til møtet.

Ingen erklærte seg inhabile i forhold til sakene som ble behandlet på møtet.

2. Godkjenning av møteinnkallelse og dagsorden

Møteinnkallelse og dagsorden ble godkjent.

3. Orientering fra møter i Hovedkomiteen

Elin Thingnæs Lid orienterte kort om hovedpunkter fra siste møte i hovedkomiteen.

På dialogmøte mellom VKM, Mattilsynet og Miljødirektoratet i desember ble det enighet om å be om forslag til mulige tema for større tverrsektorielle, samfunnsrelevante oppdrag innenfor

Green Deal. Det er derfor ønskelig at alle faggruppene bidrar til å identifisere mulige fellesoppdrag for Mattilsynet og Miljødirektoratet fremover.

Her er både «[Farm-to-Fork-strategien](#)» og [Biodiversitetsstrategien](#) under «[Green Deal](#)» aktuell. Begge ble presentert på møtet i hovedkomiteen 27. november.

Protokoller fra møter i hovedkomiteen publiseres på VKMs nettsider.

4. Status medlemmer i faggruppen

Av ulike årsaker er det stort behov for rask supplering av faste medlemmer i faggruppen for ernæring. Det vil bli iverksatt rask prosess med utlysning og bedømming av søknader i bedømmelseskomite. Faggruppen hadde noen forslag til konkrete miljøer og personer VKM bør kontakte for å informere om utlysningen. Det er enighet i faggruppen om at det er behov for 2-3 nye medlemmer med kompetanse innen ernæring, humanmedisin og epidemiologi.

5. Vurdering og oppdatering av berikningsmodellen

Første utkast til deler av rapport for oppdraget var sendt medlemmene i forkant av møtet.

Følgende punkter ble belyst og avklart under møtet:

- UL vitamin D barn og unge
- ekstrapolering av UL fra voksne til barn; gjelder flere stoffer
- skal VKM inkludere tiamin, riboflavin, B12 og kalium i oppdraget?
- niacin og retinol; er UL og inntaksberegninger sammenliknbare?
- inklusjon av eldre (over 70 år)
- eksponeringsdata for vitamin K, krom, molybden og fluor
- spesialprodukter og de som spiser mye glutenfrie produkter, jf ToR.

Kristin Holvik presenterte historikken bak tolerable upper intake levels for voksne og barn og unge i EU, USA og i VKM.

Så vidt vi vet, er det ikke kommet ny vitenskapelig kunnskap som er relevant for fastsettelse av UL for vitamin D barn og unge siden VKMs rapport *Evaluation of tolerable upper intake levels for vitamin D in children and adolescents* fra 2014. Faggruppen mener derfor at det ikke er faglige grunner for å endre VKMS konklusjoner om lavere UL for barn og unge, og opprettholder derfor konklusjonene fra 2014.

For flere av stoffene der det ikke er etablerte UL, men kun er fastsatt såkalte Guidance Level (GL), er det ikke ekstrapolert data fra voksne til barn eller unge. Dette gjelder for betakaroten, kalsium, fosfor, kalium og krom. Generelt for disse stoffene gjelder at det er lite data og VKMs foslag til ekstrapoleringer må derfor ikke anses som generelle, men knyttet til berikningsmodellen. Martinus Løvik presenterte alternativer og forslag til ekstrapolering for de aktuelle stoffene. I korte trekk ble det besluttet å bruke allometrisk ekstrapolering (basert på vekt^{0,75} for betakaroten, og isometrisk ekstrapolering (basert på vektratio) for fosfor, kalium og krom. Vi vil benytte EFSA's standardverdier for vekt i ulike aldersgrupper. For kalsium foreslår faggruppen at vi legger til grunn samme øvre toleransenivå som hos voksne, 2500 mg/dag i alle aldersgrupper, altså at det ikke ekstrapoleres på basis av vekt eller kroppsoverflate på grunn av høyere toleranse hos individer i vekst.

Faggruppen går tilbake på at det er ønskelig å ta tiamin, riboflavin, vitamin B₁₂ og kalium ut av oppdraget selv om disse stoffene kan tilsettes til produkter i de ulike næringsmiddelkategoriene i vedlegg 1 til forskrift om tilsetning av vitaminer og mineraler til næringsmidler uten øvre grense, forutsatt at tilsetningen ikke innebærer risiko for menneskers helse. VKM inkluderer derfor fortsatt tiamin, riboflavin, vitamin B₁₂ og kalium i berikningsmodellen.

Det er uklart om VKMs inntaksberegninger fra kostberegningssystemet (KBS) er sammenliknbare med ULene for niacin og retinol. Dette må avklares videre.

Mattilsynet har bedt VKM vurdere muligheten for å inkludere personer over 70 år i berikningsmodellen. VKM har vært i kontakt med UiO som har publisert en studie med hjemmeboende eldre over 70 år. Fordi VKM må avvente at data fra studien er publisert, vil det kunne medføre forsinkelser for ferdigstilling av berikningsmodellen. Det må da bli opp til Mattilsynet å vurdere om de ønsker å avvente data for eldre over 70 år. For denne aldersgruppen må det i så fall gjøres en vurdering av om de enkelte tolerable øvre inntaksnivåene også er gjeldende for eldre over 70 år. VKM vil inngå en databehandleravtale med UiO.

Inger Therese Lillegaard har undersøkt om det finnes relevante eksponeringsdata i EFSA for vitamin K, krom, molybden og fluor. Til berikningsmodellen trenger vi inntak av næringsstoffer og energi hos 95-persentilen samt gjennomsnittlig inntak (fortrinnsvis fra *users only*) for kosttilskudd. Det er ikke funnet tilstrekkelig gode data for noen av disse stoffene. Sekretariatet sjekker inntaksdata fra VKMs rapporter om maksimumsgrenser i kosttilskudd for disse stoffene, men antakelig vil vi ikke ha nok data til å kunne inkludere disse stoffene i modellen.

Når det gjelder om personer som spiser glutenfrie produkter vil kunne ha risiko for overskridelser av UL for enkelte stoffer, så presenterte Inger Therese Lillegaard maksimumsgrenser for berikning for enkelte spesialprodukter og en oversikt over antall konsumenter fra Norkost 3. Prosjektgruppen vil jobbe videre med forslag til relevante scenarier for denne delen av oppdraget fram mot neste møte og sende til faggruppen.

Det er ønskelig at oppdraget er såpass godt bearbeidet og besvart fram mot neste møte i faggruppen at faggruppen kan klargjøre rapporten for høring på neste møte.

6. Nytte- og risikovurdering av salterstattere

Revidert oppdrag fra Helsedirektoratet, skisse til protokoll og resultater fra et tentativt litteratursøk var sendt til medlemmene i forkant av møtet.

Følgende punkter ble diskutert på møtet:

- Ordlyden i oppdraget fra Helsedirektoratet
- Vekting av SACN-rapportene fra UK
- Skisse til protokoll
- Litteratursøk
- Sammensetning av prosjektgruppe

Faggruppen har nå bare forslag til mindre justeringer av ordlyden i oppdraget. Det bør framgå av bestillingen at dette er et nytt oppdrag. Det er såpass mange nye elementer, herunder vurdering av natrium og svært endrede scenarier som tilsier at dette ikke kan betraktes som en oppdatering av tidligere arbeid, men et helt nytt oppdrag. For Helsedirektoratet er det ønskelig at oppdraget så langt det er mulig begrenses til industrielt salt.

Etter sist møte har VKM fått avklart med sekretariatet til Scientific Advisory Committee on Nutrition (SACN) i Storbritannia at to «statements» fra SACN (2017) om salterstattere ikke er basert på systematiske kunnskapsoppsummeringer. Nye Dietary Reference Intakes for kalium og natrium (2019) fra National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (NASEM) i USA ser imidlertid ut å være basert på en systematisk litteraturgjennomgang. Faggruppen anser det som relevant at prosjektgruppen ser om det vil være mulig å gjøre en samlet vurdering av litteraturen fra SACN og NASEM-rapportene, og om det er vesentlige artikler som ikke er kommet med i SACN-rapporten. Hvis SACN og NASEM bygger sine konklusjoner på noenlunde samme vitenskapelige kunnskapsgrunnlag, så vil VKM kunne begrense eget litteratursøk. Prosjektgruppen må beskrive hvilke avveginger som kan gjøres og hvilke kriterier som kan legges til grunn i protokoll for oppdraget.

Det er behov for nye medlemmer i faggruppen som kan inngå i prosjektgruppen for nytte og risikovurdering av salterstattere. Ledelsen i VKM arbeider med å få utlyst og behandlet søknader raskt. Det vil trolig være mulig å sette ned en prosjektgruppe med eksisterende og nye medlemmer fram mot neste faggruppemøte i midten av mars. Av eksisterende faggruppemedlemmer vil Tor A Strand inngå i prosjektet som faglig ansvarlig, mens Knut Tomas Dalen, Kristin Holvik og Martinus Løvik vil være prosjektmedlemmer. Sekretariatet jobber parallelt med å få tak i ekstern ekspertise på de mest relevante risikogruppene som er beskrevet i VKMs rapport fra 2014 og SACN-statement fra 2019.

Det er ønskelig at prosjektgruppen gir et klarsignal før vi sier at ordlyden i oppdraget er helt ferdigstilt. Fram til da vil Helsedirektoratet ta stilling til om det er behov for å legge ut oppdraget på offentlig høring. I så fall kan eksisterende ordlyd legges ut på høring.

Det vil bli avholdt oppstartsmøte i prosjektgruppen så fort prosessen med nye medlemmer i faggruppen er avsluttet slik at vi får hele gruppen med fra start. Underveis kan sekretariatet og de prosjektmedlemmene som er på plass, jobbe videre med skisse til protokoll og diskusjon om litteratursøket.

7. Nytt fra sekretariatet

Midlertidig stilling som ernæringsepidemiolog samt fast stilling som statistiker og også direktørstillingen i sekretariatet vil bli lyst ut i tiden framover.

8. Møter o.a. av felles interesse

Det ble ikke tid til dette punktet på dagsorden.

9. Eventuelt

Ingen saker.

10. Evaluering av møtet.

11. Det ble ikke tid til dette punktet på dagsorden.

12. Nye møtedatoer

Forslag til nye møtedatoer for midten av mars 2021 vil bli sendt etter møtet. Aktuelle saker for neste møte er:

- Velkommen til nye medlemmer
- Berikningsmodellen – godkjenning av rapport
- Salterstattere – utkast til protokoll, forslag til prosjektgruppe, oppdraget fra Helsedirektoratet
- Nytte- og risikovurdering av fisk i norsk kosthold – orientering om arbeidet med weight of evidence